

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองในการบริหารงานวิชาการตามแนวปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ศึกษา ตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. ความหมายของการบริหารงานวิชาการ
2. ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ
3. ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการ
 - 3.1 ด้านงานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
 - 3.2 ด้านงานการเรียนการสอน
 - 3.3 ด้านงานนิเทศการศึกษา
 - 3.4 ด้านงานวัดผลและประเมินผล
4. ความเป็นมาของการปฏิรูปการศึกษา
5. ความหมายของการปฏิรูปการศึกษา
6. ขอบข่ายของการปฏิรูปการศึกษา
7. จุดมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษา
8. บัญญัติ 10 ประการ ในการปฏิรูปการศึกษา
9. ความหมายและความสำคัญของการพัฒนาตนเอง
10. บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษากับการบริหารงานวิชาการ
11. ภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา
12. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของการบริหารงานวิชาการ

ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการบริหารโรงเรียน และจะบริหารโรงเรียนได้ดีต้องเข้าใจงานทุกงานเป็นอย่างดี โดยเฉพาะงานหลักของโรงเรียน คืองานวิชาการ ผู้บริหารจะต้องเข้าใจถึงการบริหารงานวิชาการเป็นอย่างดีและเข้าใจเนื้อหาสาระอย่างละเอียด จึงสามารถดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียนที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้หลายประการเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ ดังนี้

ภิญโญ สาธร (2526 : 324) ได้ให้ความหมายการบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอน นักเรียนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพมากที่สุด ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องทำงานร่วมกับครู กระตุ้นเตือนครู ให้คำแนะนำครู และประสานงานให้ครูทุกคนทำงานในด้านการเรียนการสอนร่วมกัน อย่างมีประสิทธิภาพ

อุทัย บุญประเสริฐและชโลมใจ กิงคารวัฒน์ (2528 : 27) กล่าวสนับสนุนว่า งานวิชาการเป็นหัวใจของโรงเรียน วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาในโรงเรียนคือการจัดกิจกรรม ให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจะเป็น เครื่องชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการปฏิบัติงานด้านวิชาการของโรงเรียน อย่างชัดเจน

ปรุง พวงนัตตา (2532 : 16) กล่าวไว้ว่า การบริหารงานวิชาการ คือ การปฏิบัติงาน ของผู้บริหารในโรงเรียนที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนทุกชนิด เป็นการดำเนิน กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับความรู้ เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 : 16) ได้สรุปไว้ว่า การบริหารงานวิชาการหมายถึง การบริหารสถานศึกษา โดยมีการจัดกิจกรรมทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนา การเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

ฟิลล์ (สมศักดิ์ คงสมนวน 2534 : 13 ; อ้างอิงมาจาก Fisk 1957 : 214) ให้ทัศนะ เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการว่า งานวิชาการเป็นความรับผิดชอบของโรงเรียนตั้งแต่การรับถึงปรัชญา และจุดมุ่งหมายทางการศึกษาของโรงเรียนโดยคำนึงถึงบุคคลในอาชีพต่าง ๆ ของชุมชนเป็นพื้นฐาน รวมถึงการประเมินผลโปรแกรมทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องและกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ ตลอดจนการวัดผลเพื่อจะได้ติดตามการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดีนั้น เป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะละเลยเสียมิได้

ลี และ แวนฮอธ (สามารถ รัชกาลปี 2534 : 26 ; อ้างอิงมาจาก Lee and Vanhom 198 : 6) ได้ให้ความเห็นว่า การบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการวางแผนด้านต่าง ๆ โดยการหาวิธีการบริหารเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการบริหารสถาบัน

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินงาน การจัดกิจกรรมและประสบการณ์ต่าง ๆ ให้แก่นักเรียนเพื่อปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพตลอดจนการอบรมศีลธรรมจรรยา และความประพฤติของนักเรียน เพื่อให้เป็นคนที่มีความรู้ความสามารถที่จะนำมาหาเลี้ยงชีพได้ มีความสุข ความพอใจตามมาตรฐานและสภาพความเป็นอยู่และช่วยเหลือเผื่อแผ่เพื่อนบ้าน และสังคมตามสมควร

ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ

งานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญของโรงเรียน จุดมุ่งหมายของงานวิชาการ อยู่ที่การอบรมสั่งสอนและสร้างเยาวชนให้มีความรู้มีคุณภาพสามารถประกอบอาชีพได้ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความต้องการของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิด ของนักการศึกษาที่กล่าวไว้ ดังนี้

ระวีวรรณ เสวตามร (2529 : 43 – 45) กล่าวถึง งานที่นับเป็นหัวใจของการบริหารโรงเรียน ก็คือ งานวิชาการ เพราะจุดหมายของการมีโรงเรียนโดยส่วนรวมก็คือ การจัดการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนมีความสามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยความสุข ตามนโยบายการจัดการศึกษาของชาติ ซึ่งเน้นจุดมุ่งหมายแตกต่างกันตามแต่ระดับชั้น ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียน จะพยายามกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้งานวิชาการของโรงเรียนดำเนินไปด้วยวิธีการที่ถูกต้อง บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ และมีความเป็นเลิศทางวิชาการ เพราะผู้บริหารโรงเรียน เปรียบเหมือนธงชัยที่จะนำมาซึ่งความสำเร็จของโรงเรียน

ไพฑูริย์ สีนลรัตน์ (2530 : 16) กล่าวว่า งานวิชาการเป็นหัวใจของโรงเรียน งานธุรการเป็นสมอง และงานประชาสัมพันธ์กับชุมชนเป็นใบหน้าของโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531 : 18) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า งานที่ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาต้องดำเนินการในโรงเรียนมีอยู่ 6 งาน งานวิชาการ เป็นงานที่สำคัญที่สุด ส่วนงานอื่น ๆ เป็นงานที่สนับสนุนในการดำเนินงานวิชาการให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยโรงเรียนสามารถพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ความสามารถ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามจุดหมายของหลักสูตรได้

ไพโรจน์ ชูช่วย (2532 : 14) กล่าวสนับสนุนไว้ว่า งานวิชาการเป็นงานสำคัญอันดับแรก และมุ่งประโยชน์ที่จะเกิดกับนักเรียนเป็นสำคัญ ซึ่งผู้บริหารจะต้องปฏิบัติงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล

กิติมา ปรีดีติติก (2532 : 48) ได้กล่าวไว้ว่า ความสำคัญของงานวิชาการ เป็นงานหลักของโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนประเภทใด มาตรฐานหรือคุณภาพมักจะได้รับพิจารณา จากผลงานวิชาการเป็นสำคัญ

กล่าวโดยสรุป จากแนวคิดของนักการศึกษาหลายท่านดังกล่าว การบริหารงาน ในสถานศึกษานั้นงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของโรงเรียน ส่วนการบริหารบุคคลากรก็ดี งานธุรการก็ดี เป็นเพียงส่วนประกอบที่เป็นปัจจัยส่งเสริมงานวิชาการให้มีคุณภาพ และอำนวยความสะดวกแก่การบริหารงานวิชาการ โดยมุ่งประโยชน์เพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร กล่าวคือ จุดมุ่งหมายของงานวิชาการอยู่ที่การสร้างนักเรียน ให้มีคุณภาพ ให้มีความรู้ มีจริยธรรม และคุณสมบัติที่ต้องการ งานวิชาการจึงไม่ใช่อยู่ที่นักเรียน อ่านออกเขียนได้ ทำเลขได้เท่านั้น แต่ยังคงต้องสามารถปรับตัวในสังคม มีคุณธรรม มีความขยันหมั่นเพียร มีความรู้ในการประกอบอาชีพ ตามอัตภาพและมีความเป็นพลเมืองดี ในระบอบประชาธิปไตย

ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักของโรงเรียนผู้บริหารจะต้องเข้าใจขอบข่ายของงาน เพื่อให้บริหารได้ครอบคลุมงานต่าง ๆ โดยมีนักการศึกษาได้ให้ทัศนะไว้หลายประการเกี่ยวกับขอบข่าย การบริหารงานวิชาการ ดังนี้

หวน พิณรุพันธ์ (2528 : 10 – 17) ได้บันทึกไว้ว่า งานบริหารวิชาการโรงเรียน ได้แก่ การควบคุมดูแลหลักสูตร การสอนและอุปกรณ์ การจัดแบบเรียนและคู่มือครู การจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอน การปรับปรุงการเรียนการสอน การฝึกอบรมครูประจำการ การเผยแพร่วิชาการ การวัดผลการศึกษา การวิจัยค้นคว้า การประเมินมาตรฐานโรงเรียน และการตรวจเยี่ยม/นิเทศ

อุทัย บุญประเสริฐ และชโลมใจ ภิงควัฒน์ (2528 : 36) กล่าวว่า งานวิชาการทั้งระบบ ของโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนต้องรับผิดชอบ คือ

1. งานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
2. การบริหารการสอนและการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน
3. งานกิจกรรมนักเรียน
4. งานสื่อการสอนและห้องสมุด
5. การวัดผลและประเมินผล

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531 : 18 – 19) ได้กำหนด
 ขอบข่ายงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษา ไว้ ดังนี้

1. งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
2. งานการเรียนการสอน
3. งานวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
4. งานวัดและประเมินผล
5. งานห้องสมุด
6. งานนิเทศการศึกษา
7. งานด้านการวางแผนและกำหนดวิธีดำเนินงาน
8. งานส่งเสริมการสอน
9. งานประชุมอบรมทางวิชาการ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2532 : 164 – 165) ได้กำหนดขอบข่ายงาน
 บริหารงานวิชาการของผู้บริหาร ไว้ 3 ลักษณะ คือ

1. การจัดกระบวนการบริหารงานวิชาการ
2. การจัดและพัฒนางานวิชาการ
3. การส่งเสริมและควบคุมงานวิชาการ

กิติมา ปรีกิตติติก (2532: 57 – 58) ได้แบ่งขอบข่ายงานด้านวิชาการ ออกเป็น
 6 ประการ คือ

1. แผนปฏิบัติงานด้านวิชาการ
2. หลักสูตรและการสอน ประกอบด้วย หลักสูตรโครงการสอน ประมวลการสอน
3. การจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วยงาน การจัดทำตารางสอน การจัดชั้นเรียน
 การจัดครูเข้าสอน การจัดแบบเรียน การจัดห้องสมุด การจัดทำคู่มือครู
4. สื่อการสอน
5. การปรับปรุงการเรียนการสอน การนิเทศการสอน การฝึกอบรม
6. การวัดและประเมินผล

ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 : 16 – 17) ได้สรุปการบริหารงานวิชาการไว้ ได้แก่ งานควบคุมดูแลหลักสูตร การสอน อุปกรณ์การสอน การจัดแบบเรียนคู่มือครู การจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอนการปรับปรุงการเรียนการสอน การฝึกอบรมครู การนิเทศการศึกษา การเผยแพร่งานวิชาการ การวัดผลการศึกษา การศึกษาวิจัย การประเมินสถานศึกษา โดยรวบรวมเป็นขอบข่ายงานวิชาการได้ 4 ด้าน คือ

1. การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ
2. การจัดดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน
3. การจัดบริการการเรียนการสอน
4. การวัดและประเมินผล

แฟเบอร์ และเชียร์รอน (สามารถ รัชศาสตร์ปี 2534 : 44 ; อ้างอิงมาจาก Faber and Shearon 1970 : 212) ได้แบ่งงานบริหารวิชาการออกเป็น 6 ด้าน คือ

1. การจัดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
2. การจัดเนื้อหาของหลักสูตร
3. การนำหลักสูตรไปใช้
4. การจัดอุปกรณ์การสอน
5. การนิเทศการสอน
6. การส่งเสริมครูประจำการ

มินูดีน (สามารถ รัชศาสตร์ปี 2534 : 14 ; อ้างอิงมาจาก Minudin1987 : 2403-A) ได้ทำการวิจัย พบว่า บทบาททางด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ประกอบด้วยหน้าที่หลัก 6 ประการ คือ

1. การประเมินผลโครงการของโรงเรียน
2. สนับสนุนให้ผู้ร่วมงานมีการศึกษาและประสบการณ์เพิ่มขึ้น
3. กำหนดวัตถุประสงค์ของโรงเรียนอย่างชัดเจน
4. ควบคุมโครงการและกิจกรรมอื่น ๆ ทั้งหมดของโรงเรียน
5. สอนในบางระดับชั้น
6. รู้และเข้าใจกฎข้อบังคับในการเรียนรายวิชาต่าง ๆ

สรุปได้ว่า ขอบข่ายของงานวิชาการมีความคล้ายคลึงกันและสอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาคงจะต้องรับผิดชอบ และต้องพยายามอย่างยิ่งที่จะทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ภายใต้การบริหารงานวิชาการตามขอบข่ายงาน 9 ด้าน

คือ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการเรียนการสอน ด้านวัสดุประกอบหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน ด้านวัดผลและประเมินผล ด้านห้องสมุด ด้านนิตเทศการศึกษา ด้านการวางแผนและกำหนดวิธีการดำเนินงานด้านส่งเสริมการสอน ด้านการประชุมอบรมทางวิชาการ

สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาความต้องการพัฒนาตนเอง ในการบริหารงานวิชาการตามแนวปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ในงาน 4 ด้าน คือ

1. ด้านงานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
2. ด้านงานการเรียนการสอน
3. ด้านงานนิตเทศการศึกษา
4. ด้านงานวัดผลและประเมินผล

ด้านงานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้

การบริหารงานในโรงเรียนประถมศึกษานั้น การบริหารงานวิชาการเป็นงานสำคัญที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านงานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ โดยมีนักการศึกษาได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับความหมายไว้ ดังนี้

ธีระยุทธ เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา (2528 : 7) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้แก่แก่นักเรียนทั้งภายในและภายนอกชั้นเรียน นอกจากนี้ยังหมายถึง กิจกรรมทุกสิ่งทุกอย่างที่โรงเรียนจัดขึ้น และรวมไปถึงด้านบุคลากรอาคารสถานที่อุปกรณ์การศึกษา และอื่น ๆ ที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีต่อไป

ไพฑูริย์ เจริญพันธุ์วงศ์ (2529 : 105) กล่าวว่า งานด้านหลักสูตรในโรงเรียน ได้แก่ การศึกษาโครงสร้างของหลักสูตร การศึกษาความเกี่ยวเนื่องระหว่างวิชาต่าง ๆ การจัดหาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับหลักสูตรเพื่อสะดวกแก่การค้นคว้าของครู เช่น ตัวหลักสูตร ประมวลผลการสอน โครงการสอน คู่มือครู แบบเรียน แบบฝึกหัด หนังสือประกอบการสอนและเอกสารทางวิชาการ การพยายามปรับปรุงหลักสูตรประมวลผลการสอนให้ทันสมัยอยู่เสมอ และการจัดโปรแกรมการเรียนการสอนให้มีความสอดคล้องตามลำดับวิชาสามารถใช้เป็นแผนการเรียนการสอนได้ การจัดการประเมินผลของนักเรียน การจัดหาวิทยากรท้องถิ่นหรือแหล่งความรู้ในท้องถิ่น การจัดทำและเก็บผลการเรียนและการออกไปสำคัญต่าง ๆ เกี่ยวกับผลการเรียนหรือผลการศึกษา

สุนน อมรวินิจฉัย (2531 : 6) สรุปความหมายของหลักสูตรว่า มีความแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของการจัดการศึกษา และระดับผู้ใช้หลักสูตรซึ่งมีขั้นตอนและวิธีการที่ต่างกันไป กล่าวคือ ในความหมายของครูอาจมีความเข้าใจในระดับที่มุ่งการสอนเป็นสิ่งสำคัญ หลักสูตรจึงหมายถึง เนื้อหาวิชาที่ครูต้องสอนให้ครบตามแบบเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดเท่านั้น

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 : 40 – 41) ได้กล่าวความหมายเป็น 3 ประการ คือ

1. หลักสูตรเป็นศาสตร์ที่มีทฤษฎี หลักการ และการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งหมายไว้
2. หลักสูตรเป็นระบบในการจัดการศึกษาโดยมีปัจจัยนำเข้า (Input) เช่น ครู นักเรียน วัสดุอุปกรณ์
3. หลักสูตรเป็นแผนการจัดการเรียนการสอน ที่มุ่งประสงค์จะอบรมฝึกฝนผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

วิรัช วงศ์ใหญ่ (2525 : 184 – 185) มีความเห็นว่าบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อหลักสูตรนั้น จะต้องศึกษาหลักสูตรให้ชัดเจน เพื่อที่จะวางแผนการนำหลักสูตรไปใช้ คือ

1. การเตรียมวางแผน เพื่อใช้หลักสูตร
2. การจัดอบรมครู เพื่อใช้หลักสูตร
3. การจัดครูเข้าสอน
4. การจัดตารางสอน
5. การจัดบริการวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการสอน
6. การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรกับผู้ปกครอง คณะกรรมการศึกษาของโรงเรียน และชุมชนทราบเกี่ยวกับจุดหมาย หลักการ โครงสร้างและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของหลักสูตร
7. การจัดสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ และการเลือกโครงการ กิจกรรมเสริมหลักสูตร
8. การจัดโครงการประเมินการใช้หลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร

องค์การ อินทรมพรรย์ (2526 : 174) ได้กล่าวเสริมว่า ผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับการนำหลักสูตรไปใช้อย่างยิ่ง กล่าวคือ

1. ต้องเข้าใจหลักสูตรอย่างแจ่มแจ้งและจะต้องศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรกับสื่อการเรียนการสอนและวัสดุประกอบอื่นๆ
2. ต้องเป็นผู้นำในการกำหนดหลักสูตรมาใช้และให้ความสนใจกับการศึกษาหลักสูตรผลที่ตามมา ก็คือจะเป็นการช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานสนใจตามผู้บริหารไปด้วย
3. ต้องเป็นผู้ที่เสริมขวัญ และกำลังใจแก่ครูผู้ปฏิบัติงานเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในด้านหลักสูตร
4. ต้องจัดการด้านการบริหารใช้หลักสูตรแก่บุคลากรในโรงเรียน

5. ต้องจัดการประชุมเพื่อวางแผน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในด้านการจัดการ
ดำเนินการ

6. ต้องประสานงานการดำเนินการใช้หลักสูตร
7. ติดตามผลการปฏิบัติงานและนิเทศ
8. ประชาสัมพันธ์
9. ส่งเสริมกิจกรรมหลักสูตร

สังต์ อุทรานันท์ (2530 : 260 – 261) ได้กล่าวถึง หน้าที่ของผู้บริหารในการนำหลักสูตรไปใช้ว่า

1. ต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรที่โรงเรียนใช้อยู่อย่างชัดเจน
2. ให้บริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนชนิดต่างๆ แก่ครู
3. ดำเนินการนิเทศ ติดตามผล การใช้หลักสูตรในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ
4. กระตุ้น และส่งเสริมครูในการใช้หลักสูตรอย่างถูกต้อง เช่น การจัดอบรม
5. ให้กำลังใจและบำรุงขวัญแก่ครู

ทาบา (สามารถ รักชาติศิลป์ 2534 : 17 ; อ้างอิงมาจาก Taba 1962 : 9) กล่าวไว้ว่า
หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ต่าง ๆ ที่สถานศึกษาและครูผู้สอนจัดทำขึ้น เพื่อให้นักเรียนมี
การเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะที่ตั้งจุดมุ่งหมายไว้

อินโลว์ (จรี จันทรเจริญ 2539 : 23; อ้างอิงมาจาก Inlow 1973 : 9) กล่าวว่า
หลักสูตร หมายถึง โครงร่างของเนื้อหาการเรียนรู้อันมุ่งไปทางด้านส่งเสริมค่านิยมที่ดีหรือได้แก่
เอกสารที่เขียนขึ้นหรือโครงร่างของเนื้อหาการเรียนรู้อยู่ในใจของครูซึ่งเมื่อลงมือทำการสอน
แล้วจะก่อให้เกิดผลด้านพฤติกรรมของนักเรียน

สรุปได้ว่า ตามแนวการจัดการศึกษาในปัจจุบันนี้ ความหมายของหลักสูตร
เป็นความหมายที่กว้างขวางขึ้น มิได้หมายถึงแต่เพียงวิชาต่าง ๆ หรือรายการวิชาที่กำหนดไว้
สำหรับให้นักเรียนได้เรียนในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่งแต่ยังรวมถึงการจัดประสบการณ์
การจัดกิจกรรมและการจัดดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไป
ในทางที่ต้องการ ฉะนั้นด้านงานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้เป็นงานบริหารด้านวิชาการ
ที่ผู้บริหารโรงเรียนปฏิรูปการศึกษาจะต้องพัฒนาบทบาทให้เป็นผู้นำทางวิชาการได้อย่างแท้จริง
เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านงานการเรียนการสอน

ด้านงานการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาชั้นนั้น ผู้บริหารโรงเรียนต้องดำเนินการในกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) และให้ผู้เรียนได้รับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม 3 ประการหลัก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้ การเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิด และการเปลี่ยนแปลงทางด้านทักษะ คุณลักษณะของผู้บริหารที่จะเกิดขึ้นได้ตามที่กล่าวไว้ จะต้องมีการบวนการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) มี 2 ประการ คือ การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนสำคัญที่สุด และการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งแนวคิดของนักการศึกษาทั้งในและต่างประเทศที่ให้ความคิดเห็นไว้ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2543 : 31 อ้างอิงมาจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ : 2541) ในฐานะหน่วยปฏิบัติที่ดูแลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา จนถึงมัธยมศึกษาตอนต้นได้กำหนดแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้ที่จัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนสำคัญที่สุด เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีคนเก่งมีความสุขโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ลักษณะ คือ

1. การเรียนรู้อย่างมีความสุข
2. การเรียนรู้แบบองค์รวม
3. การเรียนรู้จากการคิดและปฏิบัติจริง
4. การเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น
5. การเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ตนเอง

กิติมา ปรีดีดิถ (2532 : 61) ได้กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนไว้ว่า เป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารที่จะต้องทำ การจัดการเรียนที่เหมาะสม มีการสอนที่ถูกต้อง ตลอดจนมีการอำนวยความสะดวกเพื่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ หลักที่สำคัญของการจัดการเรียนการสอนควรจัดความรู้และคุณสมบัติอื่นที่ต้องการให้แก่ผู้เรียนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้เรียนทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ เนื้อหาที่สอนยึดหยุ่นตามเหตุการณ์สภาพท้องถิ่นและความ สนใจของผู้เรียน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 : 17 – 18) ได้กล่าวว่า การจัดดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อให้การสอนในสถานศึกษาดำเนินไปด้วยดีและสามารถปฏิบัติได้ จึงต้องมีการจัดเกี่ยวกับการเรียนการสอน ดังนี้

1. การจัดตารางสอนเป็นการกำหนดวิชา เวลา ผู้สอน สถานที่ ตลอดจนผู้เรียนในแต่ละวิชา
2. การจัดชั้นเรียน เป็นงานที่ฝ่ายวิชาการต้องประสานกับฝ่ายอาคารสถานที่ รวมทั้งจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในห้องเรียน
3. การจัดครูเข้าสอนต้องพิจารณาถึงความพร้อมของสถานศึกษาและความพร้อมของบุคลากรรวมทั้งการเชิญวิทยากรภายนอกมาช่วยสอน
4. การจัดแบบเรียนโดยปกติสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการจะใช้แบบเรียนที่กระทรวงกำหนดนอกรจากนั้นครูอาจใช้หนังสืออื่นเป็นหนังสือประกอบหรือเอกสารที่ครูเตรียมเอง
5. การปรับปรุงการเรียนการสอนเป็นการพัฒนาครูผู้สอนให้ก้าวทันวิทยาการเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการ ความก้าวหน้าของสังคม ธุรกิจ อุตสาหกรรม
6. การฝึกงาน จุดมุ่งหมายของการฝึกงาน เป็นการให้นักเรียนรู้จักนำทฤษฎีมาประยุกต์ใช้กับชีวิตจริง ๆ ทั้งยังมุ่งให้ผู้เรียนได้เห็นปัญหาที่แท้จริงในสาขาวิชาและอาชีพนั้น เพื่อให้โอกาสผู้เรียนได้เตรียมตัวที่จะออกไปเผชิญกับชีวิตจริงต่อไป

แฮร์ริส (จรี จันทรใจโรญ 2539 : 25; อ้างอิงมาจาก Harris 1975 : 13) ได้กล่าวถึงการจัดระบบการเรียนการสอน ไว้ว่า การนำหลักสูตรที่วางไว้มาใช้ ได้แก่ การจัดกลุ่มนักเรียน การจัดชั้นเรียน การจัดตารางสอน การจัดครูประจำวิชา ผลของการจัดการเรียนการสอนจะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นความสำเร็จในการดำเนินงานของโรงเรียน

โซเมคเคอร์ และเฟรสเซอร์ (สมศักดิ์ คงสมนวน 2534 : 24 ; อ้างอิงมาจาก Shoemaker and Fraser 1981 : 178 – 182) ชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนเป็นตัวจักรที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้การเรียนการสอนในโรงเรียนมีประสิทธิภาพโดยผู้บริหารจะต้องมีบทบาท ดังนี้

1. ต้องศึกษาถึงประสิทธิภาพของการเรียนการสอนในโรงเรียน ได้แก่ งานวิชาการ และการแนะแนว
2. ต้องสร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้เต็มไปด้วยความเป็นระเบียบ ทำงานโดยมีจุดมุ่งหมาย คณะครูอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข
3. ต้องมีความคาดหวังสูง เพื่อสนับสนุนคณะครูและนักเรียน
4. ต้องตั้งวัตถุประสงค์ในการสอนของครู และมีระบบการประเมินผลการเรียนการสอนที่ดี

สรุปได้ว่า ด้านงานการเรียนการสอน ผู้บริหารต้องส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้วิธีสอนที่จะทำให้ผู้เรียนรู้ปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น สามารถพัฒนาไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพ โดยยึดผู้เรียนสำคัญที่สุด ฝึกให้คิดเป็น แก้ปัญหาเป็นและรู้จักนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้จะต้องให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล ทำให้ผู้เรียนอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

ด้านงานนิเทศการศึกษา

ด้านงานนิเทศการศึกษา เป็นการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเกี่ยวกับ ความหมาย ความมุ่งหมาย ความจำเป็นและความสำคัญ หลักการนิเทศการศึกษานั้นมีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า "การนิเทศการศึกษา" ไว้ ดังนี้

ภิญโญ สาร (2526 : 162) ได้กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง ความพยายามทุกชนิดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาในการแนะนำครูและผู้อื่นที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ให้รู้วิธีปรับปรุงการสอนหรือการให้การศึกษ

อ้อม ประนอม (2528 : 47) กล่าวถึงการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ว่าเป็นความพยายามของผู้บริหารที่จะช่วยพัฒนาครูผู้สอนให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดสัมฤทธิ์ผลแก่นักเรียนตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

สงัด อุทรานันท์ (2530 : 12) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือ กระบวนการทำงานร่วมกันของครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ได้มาซึ่งสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการเรียนของนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531:17) ได้กล่าวไว้ว่าการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นการร่วมมือกันของบุคลากรในโรงเรียนในการที่จะปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาการสอนของครู เพื่อให้การเรียนการสอนมีคุณภาพ และได้พิจารณาการนิเทศภายในออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ผู้นิเทศ ลักษณะการนิเทศจะแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1.1 การนิเทศทางตรง คือ ผู้นิเทศทำการนิเทศต่อครูหรือผู้รับการนิเทศโดยตรง ไม่ต้องผ่านสิ่งอื่น เช่น การปรึกษาหารือ การสังเกตการสอน การประชุม เป็นต้น

1.2 การนิเทศทางอ้อม เป็นการนิเทศโดยใช้สื่อ เช่น นิเทศทางวิทยุหรือส่งเอกสารให้ศึกษาค้นคว้า เป็นต้น

2. ผู้รับการนิเทศ แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

2.1 การนิเทศเป็นรายบุคคล หมายถึง การได้รับการนิเทศครั้งละคน จะเป็นการนิเทศทางตรงหรือทางอ้อมก็ได้ เช่น การให้คำปรึกษาหารือ การมอบหมายงานให้ทำ เป็นต้น

2.2 การนิเทศเป็นกลุ่ม หมายถึง การได้รับการนิเทศครั้งละหลาย ๆ คน เช่น การประชุม การสนทนาทางวิชาการ เป็นต้น

กิติมา ปรีดีดิลก (2532 : 262) ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาว่าเป็น กระบวนการชี้แนะ แนะนำและให้ความร่วมมือต่อกิจกรรมของครูในการปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อให้ได้ผลตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้

จำรัส นองมาก (2532 : 27) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง การให้คำแนะนำช่วยเหลือให้คำปรึกษาหารือ ช่วยฝึกเตรียมการดำเนินงาน ให้การสนับสนุนในการปฏิบัติงาน ตลอดจนการจัดการ และควบคุมเพื่อให้งานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

นิพนธ์ ไทยพานิช (2535 : 17) ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษา ไว้ว่าเป็นความพยายามของบุคลากรทางการศึกษาที่จะจัดกิจกรรม และให้บริการกับผู้บริหาร และครูทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ที่จะปรับปรุงการเรียนการสอนของครูเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการเรียนของนักเรียน

บันลือ พุกกะวัน (2535 : 13) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำงานอย่างมีแบบแผนมีขั้นตอนและมีความต่อเนื่อง เพื่อให้ครูที่ผ่านกระบวนการนิเทศ การศึกษา เกิดความตื่นตัว มีความเข้าใจที่จะใช้วิธีการในการพัฒนาวิชาชีพได้คล่องตัวขึ้น โดยมีการปรับปรุงการทำงานอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2538 : 7) ได้กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง การกระตุ้นให้การทำงานประสบความสำเร็จโดยผ่านตัวกลางหรือบุคคลอื่น เช่น ครู หรือผู้บริหาร ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอีกต่อหนึ่งหรืออาจกล่าวได้ว่า เป็นกระบวนการทำงานและความร่วมมือระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ เพื่อประสิทธิภาพสูงสุดในการเรียนของนักเรียน

วิลด์ (สงวน สุทธิเลิศอรุณ 2529 : 139 ; อ้างอิงมาจาก Wiles 1967) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา เป็นกิจกรรมการบริหารที่ช่วยให้ครูทำงานในหน้าที่ของตนได้ดีขึ้น การนิเทศประกอบด้วยกิจกรรมทั้งหลาย ที่จะปรับปรุงการสอน เช่น การอบรมครู การพัฒนาหลักสูตร กิจกรรมดังกล่าว จะช่วยในการสร้างขวัญ กำลังใจและมนุษยสัมพันธ์

แฮร์ริส (สมจิตร อุดม 2532 : 19 ; อ้างอิงมาจาก Harris 1975 : 13) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือ การที่บุคลากรในโรงเรียนกระทำต่อบุคคล หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินงาน

กู๊ด (สามารถ รักษาศิลป์ 2534 : 26 ; อ้างอิงมาจาก Good 1973 : 539) กล่าวให้ความหมายไว้ว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง ความพยายามของเจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ในการแนะนำครูหรือผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับการศึกษา ให้รู้จักวิธีการปรับปรุงการสอน ช่วยให้เกิดความมั่งคั่งในวิชาชีพทางการศึกษา ช่วยพัฒนาครู ช่วยเหลือปรับปรุง วัตถุประสงค์ของการศึกษา ช่วยเหลือ และปรับปรุงเนื้อหาของการสอน ช่วยเหลือ และปรับปรุงวิธีสอน และช่วยเหลือปรับปรุงการประเมินการสอน

สรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง การร่วมมือ และประสานงานของบุคลากร เพื่อการช่วยเหลือ สนับสนุน แนะนำให้คำปรึกษาหารือด้วยรูปแบบและวิธีการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้มาซึ่งสัมฤทธิ์ผลสูงสุดของผู้เรียน

ด้านงานวัดผลและประเมินผล

ด้านงานวัดผลและประเมินผลการเรียนมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาในทุก ๆ ระดับ รวมทั้งในระดับประถมศึกษา การวัดผลและประเมินผลการเรียนเป็นภารกิจอย่างหนึ่ง ซึ่งผู้บริหารจำเป็นจะต้องรับผิดชอบ เพราะการวัดผลและประเมินผลการเรียนนั้นมีส่วนสัมพันธ์และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานและการดำเนินงานในส่วนอื่น ๆ ของโรงเรียน การวัดผลและประเมินผลจะเป็นสิ่งที่บอกให้ทราบถึง ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียนว่าหลังจากที่นักเรียนได้ผ่านการเรียนมาในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ๆ แล้วนักเรียนเหล่านั้นได้รับผลสำเร็จ และสามารถที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ได้ตรงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของหลักสูตรหรือไม่ ซึ่งสอดคล้องกับนักการศึกษาหลายท่านที่ได้กล่าวไว้ ดังนี้

วรสุตา บุญยไวยโรจน์ (2526 : 254) กล่าวว่า การวัดผล (Measurement) หมายถึง กระบวนการที่ได้มาซึ่งตัวเลข จำนวน หรือปริมาณใดปริมาณหนึ่ง โดยอาศัยเครื่องมือหรือวิธีการต่าง ๆ เช่น การสังเกต การตรวจ ผลงาน การสอบถาม การสัมภาษณ์ และการใช้แบบทดสอบ เป็นต้น

การประเมินผล (Evaluating) หมายถึง กระบวนการที่นำเอาผลการวัดมาพิจารณาเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานอย่างใดอย่างหนึ่ง แล้วตัดสินออกมาว่า สูงหรือต่ำกว่าเกณฑ์หรือเก่ง อ่อน ปานกลาง เป็นต้น

พนัส หันนาคินทร์ (2529 : 242) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า การวัดผล หมายถึง การเปรียบเทียบผลที่ได้จากการเรียนการสอนกับมาตรฐานอันหนึ่งที่ยึดถืออยู่ ส่วนการประเมินผล เป็นการพิจารณากำหนดคุณค่าจากคะแนนที่ได้จากการวัดผลนั้น เช่น เก่ง ไม่เก่ง ดี หรือไม่ดี

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531 : 26 – 27) ได้เสนอแนะบทบาทของผู้บริหารในการนิเทศงานวิชาการด้านการวัดผลและประเมินผลดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมให้ครูมีเครื่องมือที่จะใช้ประเมินผลทุกชนิด
2. แนะนำครูให้ใช้เอกสารประเมินผลการเรียนรู้ให้ครบถ้วนและดำเนินการ ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการวัดผลและประเมินผล
3. ส่งเสริมครูให้ทำการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ
4. รับฟังปัญหาในการประเมินผลการเรียนรู้เพื่อจะได้แนะนำช่วยเหลือต่อไป
5. ส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับผู้ปกครองนักเรียน ในอันที่จะให้ทางบ้านทราบผลการเรียนของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ
6. แนะนำครูให้ประเมินหลังจบบทเรียน เพื่อทราบความก้าวหน้าการเรียนรู้

กิติมา ปรีดีติลก (2532 : 73) ได้กล่าวว่า การวัดผลและประเมินผล เป็นหน้าที่สำคัญของผู้บริหารโรงเรียนที่จะต้องติดตามดูแลการสอน โดยให้ครูได้ดำเนินการเกี่ยวกับ วิธีการที่จะทำการวัดผลให้ถูกต้องแม่นยำด้วยผู้บริหารโรงเรียนจึงมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยดูแล ส่งเสริมให้การวัดผลและประเมินผลให้เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ โดยมีหน้าที่เกี่ยวกับการวัดผล การศึกษาของนักเรียน ดังนี้

1. กำหนดนโยบายทั่วไปเกี่ยวกับการวัดผล เช่น ประเภทของข้อสอบหรือเครื่องมืออื่น ๆ ระยะเวลาที่ใช้ในการสอบ แบบฟอร์มสำหรับรายงานผลการสอบต่อผู้บังคับบัญชา
2. จัดหาเครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ ที่จำเป็น เช่น หมึกพิมพ์ กระดาษอัดสำเนา
3. ส่งเสริมให้ครูมีความสามารถในการจัดสร้างข้อทดสอบ และควรได้มีโอกาสศึกษาดูชม ข้อสอบที่ครูออก
4. เป็นผู้ทราบถึงระเบียบและควบคุมการสอบให้ปฏิบัติในแนวเดียวกันได้
5. เมื่อสอบเสร็จแล้ว ควรทำรายงานประเมินผลการสอบ โดยให้มีการวิเคราะห์ข้อสอบเพื่อหาทางแก้ไขในโอกาสต่อไป

ปรีชา วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 : 202) ได้กล่าวถึงการวัดผลไว้ว่า เป็นการตรวจสอบ การสอนของครู อาจารย์และการเรียนการสอนของนักเรียนนักศึกษาในด้านการเรียนรู้ 3 ด้าน คือ

1. ด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Domain)
2. ด้านทักษะปฏิบัติ (Psychomotor Domain)
3. ด้านเจตคติ (Affective Domain)

จากจุดมุ่งหมายทั้ง 3 ด้าน สิ่งที่จะนำไปวัดผลการเรียนรู้ของนักเรียนมี ดังนี้

1. นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเนื้อหาวิชาเพียงใด
2. นักเรียนมีความสามารถในการคิดหาเหตุผลเพียงใด
3. นักเรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์และสร้างสรรค์เพียงใด
4. นักเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติเพียงใด
5. นักเรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้หรือไม่เพียงใด
6. ครู อาจารย์ มีข้อบกพร่องในการจัดระบบการเรียนการสอนหรือไม่

สรุปว่าด้านงานวัดผลและการประเมินผลการเรียนในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม หลายประการ เช่น เปลี่ยนแปลงจากการจัดการสอบและนำคะแนนมาตัดลินการเลื่อนชั้น หรือข้ามชั้นของนักเรียนมาเป็นการวัดผลและประเมินผลการเรียนซึ่งจะต้องมีขั้นตอนมีกระบวนการ ว่าต้องทำตั้งแต่ก่อนเริ่มทำการสอน ต้องทำการประเมินผลวัดผลในระหว่างการสอน และต้องมีการวัดผลเมื่อสิ้นสุดการสอนทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์จึงจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพ

ความเป็นมาของการปฏิรูปการศึกษา

การศึกษาเป็นสิ่งที่ออกแบบมาเพื่อรับการพัฒนาลังคม เมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนแปลง ไปจนระบบการศึกษาไม่อาจสร้างคุณภาพของประชากรตามที่สังคมต้องการได้และในบางครั้ง การศึกษาก็เป็นตัวอุปสรรคต่อการพัฒนาจึงเป็นความจำเป็นที่ระบบการศึกษาจะต้องได้รับการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ดังที่ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2540 : 1) ได้ระบบถึงการปฏิรูป การศึกษาของไทยว่าได้มีการปฏิรูปกันจริงจังในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หลังจากนั้นก็มีมีการปฏิรูปบ้างเล็กน้อย ซึ่งสอดคล้องกับที่ สิปปนนท์ เกตุทัต (2539 : 3) ได้กล่าวว่าสังคมไทยกำลังก้าวเข้าสู่ยุคการปฏิรูปการศึกษาครั้งที่สาม ซึ่งในการปฏิรูปแต่ละครั้ง มีสาเหตุจากแรงผลักดันต่าง ๆ กัน ดังนี้

การปฏิรูปการศึกษาครั้งแรก เกิดขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สมัยนั้นประเทศไทยได้รับผลกระทบอย่างแรงจากภายนอกประเทศโดยกระแสการล่าอาณานิคม ของชาติตะวันตก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงริเริ่มผลักดันและดำเนินการ ปฏิรูปทุกด้านของสังคมไทยให้ทันสมัย เพื่อความอยู่รอดของประเทศที่สำคัญคือ ด้านการเมือง การปกครองรวมศูนย์สู่ส่วนกลางเพื่อความเป็นปึกแผ่น โดยเฉพาะในด้านการศึกษา ได้จัดการศึกษา ในระบบโรงเรียนตามแนวสมัยใหม่รูปแบบคล้ายชาติตะวันตก จนการศึกษาของไทยเจริญก้าวหน้า และพัฒนามาเป็นลำดับจนถึงทุกวันนี้

การปฏิรูปการศึกษาในครั้งที่สองได้เกิดขึ้นในในช่วงปี พ.ศ. 2517- 2518 ด้วยแรงผลักดันจากกระแสด้านอำนาจนิยมและอนุรักษนิยม กุมอำนาจการปกครองประเทศ โดยกลุ่มบุคคลจำนวนน้อยที่มีอำนาจเชิงเผด็จการ เพราะสังคมไทยเปลี่ยนไปมาก แต่การศึกษา มิได้ปรับไปตามกระแสประชาธิปไตย ในยุคนี้ก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงตามแนวการวางพื้นฐาน เพื่อปฏิรูปการศึกษาตามรายงานใน พ.ศ. 2517 มากนัก นอกจากการปฏิรูปการศึกษาทั้งสองครั้งแล้ว ก็ได้มีการปรับปรุงการศึกษบ้างเล็กน้อยตามแผนการศึกษาแห่งชาติและแผนพัฒนา การศึกษาแห่งชาติ ตามแนวทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแต่ละฉบับ ในปัจจุบันในยุคของสารสนเทศ ทั่วโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมายและรวดเร็วมาก ความสามารถในการปรับตัวและปรับสภาพบริบทโดยรวมเท่านั้น ที่จะทำให้ปัจเจกชนและสังคม ดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี เพราะมีความเชื่อว่า การศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่ จะทำให้มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมที่ดีขึ้น

การปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบัน เริ่มในสมัยรัฐบาลที่มี นายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นนายกรัฐมนตรีและมี นายสุวิทย์ รังสิตพล เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีนโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทุกระดับเกิดขึ้นอย่างจริงจัง และหันมาสนใจที่จะพัฒนาคน และปฏิรูปการศึกษาตามแนวคิดของนักการศึกษาและองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ (2539 : 4) จึงได้กำหนดเป็นแนวทางการปฏิรูปการศึกษาไว้ 3 ด้าน คือ การปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา การปฏิรูป กระบวนการเรียนการสอน และการปฏิรูประบบการบริหารการศึกษา ตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2539 โดยกำหนดเป้าหมายเพื่อความเป็นเลิศทางการศึกษาในปี 2550

สรุปได้ว่า การปฏิรูปการศึกษาในประเทศไทยนั้นได้มีการปฏิรูปครั้งใหญ่และสำคัญ ๓ ครั้ง อยู่ 3 ครั้ง คือในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 สมัยหลังการปฏิวัติ ในปี พ.ศ.2516 และการปฏิรูปการศึกษาที่กำลังดำเนินอยู่ในสมัยปัจจุบัน ซึ่งในการปฏิรูปแต่ละครั้ง เกิดจากแรงดันและเหตุผลที่ต่างกัน ซึ่งจะประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์มากน้อยแค่ไหน ขึ้นอยู่กับการปฏิบัติของผู้บริหารโรงเรียนนั่นเอง

ความหมายของการปฏิรูปการศึกษา

การปฏิรูปการศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นความจำเป็นของประเทศ เป็นข้อเสนอแนะของนักวิชาการที่มีวิสัยทัศน์ และเป็นความต้องการของภาคเอกชนที่ขาดแคลนบุคลากรที่มีคุณภาพรองรับการพัฒนาธุรกิจยุคใหม่ที่มีความก้าวหน้า มีความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วหากไม่มีการปฏิรูปการศึกษาให้บังเกิดผลตามที่ต้องการ ระบบการศึกษาที่เป็นอยู่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการและความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ การพัฒนาประเทศชาติโดยรวมก็จะบังเกิดผลได้ยาก (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2539 : ก) แนวคิดและข้อเสนอแนะจากบุคคลและองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน กระทรวงศึกษาธิการจึงต้องเร่งปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้มีศักยภาพในทุก ๆ ด้าน ไร่รองรับการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และโลกที่ไร้พรมแดน ซึ่งมีการให้ความหมายของ “การปฏิรูปการศึกษา” ไว้ดังนี้

การปฏิรูปการศึกษา หมายถึง การปรับเปลี่ยนระบบการศึกษาอย่างใหญ่หลวงทั้งระบบ (Systemic Change) (สุรัฐ ศิลปอนันต์, 2540 : 1)

การปฏิรูปการศึกษา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการศึกษาจากแบบเดิม ที่จัดการเรียนการสอนในห้องเรียนเป็นหลัก มาเป็นการจัดการเรียนการสอนโดยการฝึกปฏิบัติ หรือให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติ (รักเกียรติ แก้วจางง, 2539 : 1)

การปฏิรูปการศึกษา หมายถึง การยกเครื่องทางปัญญา การสร้างความเข้มแข็งทางปัญญา ในทุกส่วนของสังคมอย่างก้าวกระโดดโดยรวดเร็ว โดยจัดระบบการดำรงชีวิตร่วมกันได้อย่างสมดุล ทั้งทางเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม สิ่งแวดล้อม การเมือง และการพัฒนาสถาบันต่าง ๆ ทางสังคม ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นสังคมที่สันติสุข (ประเวศ วะสี, 2539 : 2)

การปฏิรูปการศึกษา หมายถึง การรื้อ ปรับระบบกระบวนการศึกษา และปรับ โครงสร้างให้สอดคล้องกันไป โดยมุ่งเป้าหมายพัฒนาศักยภาพของคน ศักยภาพของชุมชน และสังคมให้ก้าวมัน ทันโลก (สิปปนนท์ เกตุทัต, 2538 : 3)

การปฏิรูปการศึกษา หมายถึง การปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนในส่วนที่เป็นสาเหตุของการด้อยคุณภาพของผลลัพธ์ของระบบการศึกษา เช่น หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนไม่เหมาะสม การจัดงบประมาณไม่เหมาะสม การบริหารหรือโครงสร้างการบริหารจัดการไม่เหมาะสม เป็นต้น (อุทัย ดุลยเกษม, 2539 : 3)

การปฏิรูปการศึกษา หมายถึง การปรับเปลี่ยนระบบกลไกต่าง ๆ ภายในระบบการศึกษา เพื่อเป้าหมายสุดท้ายคือการสร้างคนไทยให้ " ก้าวมันทันโลก" หรือ " ก้าวล้ำนำโลก" (มูลนิธิสดศรี - สฤวงษ์ อ่างถึงในวันชัย พงษา, 2539 : 3)

การปฏิรูปการศึกษา หมายถึง การปรับปรุงการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการ โดยการเลือกสรรเปลี่ยนแปลงและเพิ่มเติมแนวทางการดำเนินงานที่มีอยู่เดิม ด้วยความคาดหวังว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่มีอยู่เดิมให้เบาบางลงหรือหมดไป และสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายความเป็นเลิศทางการศึกษาในปี 2550 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2539 : 18)

จากแนวคิดของนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมาย "การปฏิรูปการศึกษา" ไว้ในลักษณะคล้ายคลึงกัน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยให้ความหมาย "การปฏิรูปการศึกษา" หมายถึง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ระบบ โครงสร้าง วิธีดำเนินงาน และแนวคิด เกี่ยวกับการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพของคนตามที่สังคมต้องการ

ขอบข่ายของการปฏิรูปการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการได้มีการศึกษาข้อมูลการจัดการศึกษาจากเอกสารรายงานการวิจัย ตลอดจนประสบการณ์ในการปฏิรูปการศึกษาของประเทศต่าง ๆ และได้มีการประชุมผู้บริหารระดับสูงหลายครั้ง เพื่อต้องการคำตอบว่า จะปฏิรูปอะไร ด้านใดบ้าง สิ่งที่เป็นข้อสรุปเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาก็คือ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีมาตรฐานขั้นสูง โดยดำเนินการปฏิรูปใน 4 ด้าน คือ (กรมสามัญศึกษา, 2539 : 7-20)

1. ปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา โดยให้มีคุณลักษณะและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ เช่น กำหนดมาตรฐานขั้นพื้นฐาน ในด้านการเรียนการสอน อาคาร สถานที่ อุปกรณ์การเรียน มีการกระจายอำนาจสู่โรงเรียนเป็นต้นทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพควบคู่กันไป

2. ปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยพัฒนาครู และผู้บริหารให้เป็นมืออาชีพ พหุสอนเด็กโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ให้เด็กเป็นผู้สร้างความรู้ ครูเป็นผู้สนับสนุน ตลอดจนสร้างจิตสำนึกในความรับผิดชอบของครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา

3. ปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน โดยจะปรับปรุงหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอน พัฒนาเทคโนโลยี และห้องสมุด เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษา ที่มุ่งเน้นการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศในปี พ.ศ.2550

4. ปฏิรูประบบบริหารการศึกษา มุ่งกระจายอำนาจการตัดสินใจให้ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเด็ก ได้แก่ โรงเรียน ครู ผู้บริหารโรงเรียน ชุมชน ได้เข้าร่วมในการตัดสินใจในการจัดการศึกษา ให้มากที่สุด

สรุปได้ว่า ในการปฏิบัติงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษานั้น เป็นสิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องปฏิบัติเพื่อพัฒนา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้ดีขึ้น ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ 4 ด้าน คือ การปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา การปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน และการปฏิรูประบบบริหารการศึกษา

จุดมุ่งหมายการปฏิรูปการศึกษา

ในการปฏิรูปการศึกษา มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างบุคคลแห่งการเรียนรู้ องค์การแห่งการเรียนรู้ และสังคมแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นโดยใช้การศึกษาปฏิรูปสังคม กำหนดจุดมุ่งหมายองค์ประกอบและกระบวนการของการศึกษา ได้ดังนี้

ไพฑูริย์ สินลารัตน์ (2525 : 88 – 90) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษาตามแนวคิดของปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม ไว้ดังนี้

1. การศึกษาจะต้องช่วยแก้ปัญหาของสังคมที่เป็นอยู่
2. การศึกษาจะต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมพัฒนาโดยตรง
3. การศึกษาจะต้องมุ่งสร้างระเบียบใหม่ของสังคมจากพื้นฐานเดิมที่มีอยู่
4. ระเบียบและวิธีการที่ใช้ต้องอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย
5. การศึกษาจะต้องให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของสังคมควบคู่ไปกับตนเอง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2539 : 18) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษาไว้ว่า ผู้ที่ผ่านการศึกษาแต่ละคนมีความสามารถและคุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญ ดังนี้

1. เป็นผู้มีสุขภาพพลานามัยดีทั้งร่างกายและจิตใจ
2. เป็นผู้มีความสามารถในการคิด
3. เป็นผู้ใฝ่รู้และแสวงหาความรู้
4. เป็นผู้มีความสามารถทางวิชาการและวิชาชีพ
5. เป็นผู้มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ไม่เห็นแก่ตัว
6. เป็นผู้เสียสละและอดทน
7. ร่วมมือกับผู้อื่นได้
8. มีความเป็นประชาธิปไตย มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ทั้งนี้อยู่บนพื้นฐานทางวัฒนธรรมไทย และความเหมาะสมของการศึกษาแต่ละระดับ

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายสูงสุดของการปฏิรูปการศึกษาก็เพื่อต้องการให้ประชาชนไทยมีศักยภาพในการพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และพัฒนาประเทศชาติให้สามารถอยู่ในสังคมโลกอย่างสันติสุข ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องปฏิบัติและร่วมมือกับบุคคล หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างคุณลักษณะเหล่านี้ให้เกิดขึ้นแก่นักเรียนทุกคนตามความต้องการของสังคมและประเทศชาติในอนาคตให้จงได้

บัญญัติ 10 ประการ ในการปฏิรูปการศึกษา

เพื่อให้เห็นภาพความสำเร็จและนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมมากขึ้นในการปฏิรูปการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2539 : 5-6) จึงได้กำหนดแนวการปฏิบัติ บัญญัติ 10 ประการ หรือโรงเรียนในอุดมคติขึ้นเพื่อให้โรงเรียนยึดเป็นแนวปฏิบัติ ดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียน ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ มีจิตสำนึกในการที่จะพัฒนาปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และยกระดับมาตรฐานการศึกษาให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ผู้บริหารควรมีเวลาอยู่ประจำสถานศึกษา เพื่อดูแลการปฏิบัติงานภายในให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย
2. มีบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน หรือสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนอย่างมีความสุข มุ่งเน้นการเรียนการสอนตามธรรมชาติ โดยให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง และปลูกฝังเรื่องความสะอาด ความมีวินัย เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความรักสามัคคี รวมทั้งการจัดให้โรงเรียนมีความร่มรื่น มีต้นไม้ แหล่งน้ำ บ่อน้ำ ไร่นา ไร่ ผลพืช

3. เป็นโรงเรียนที่มีความพร้อม มีแผนผังเต็มรูปแบบ มีห้องเรียน ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องทดลอง ห้องปฏิบัติการ ตลอดจนมีสนามกีฬาครบครัน โดยให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น

4. มีอุปกรณ์การเรียนการสอนครบครัน โดยจัดซื้อในราคาท้องตลาดที่เป็นธรรม ให้เหมาะสมกับการใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

5. มีบุคลากร ครูผู้สอนครบตามเกณฑ์ หากขาดแคลนครูให้ครูที่เกษียณอายุ หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิมาช่วยสอนและหรือให้มีระบบการศึกษาทางไกล ผ่านดาวเทียม

6. องค์กรท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นด้านวิชาการ หรือ ด้านบริหาร เช่น กำหนดหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ได้แก่ การสอน ภาษาอังกฤษตั้งแต่ระดับประถมศึกษา การสอนวิชาชีพการเกษตร การก่อสร้าง การไฟฟ้า เป็นต้น

7. มีการเก็บค่าเล่าเรียน และค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษา และจัดอุปกรณ์การเรียนการสอนให้ครบครัน ทั้งนี้ให้ยกเว้นค่าเล่าเรียนเด็กอาชีพที่เกิดรายได้ และเป็นประโยชน์แก่โรงเรียน เช่น การปลูกพืชผักสวนครัว การเลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา เป็นต้น

8. มีการส่งเสริมให้กลุ่มบุคคลหรือชุมชน มีส่วนร่วมในการแสวงหาทรัพยากร เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการของสถานศึกษา การจัดสวัสดิการให้กับครู เช่น การจัดที่พัก ค่าตอบแทน ค่าล่วงเวลา ค่าสอนพิเศษ ค่าฝึกอบรม ตลอดจนการแก้ปัญหาหนี้สินของครู

9. มีการวัดและประเมินผลการศึกษาที่มุ่งเน้นการผลิต คือคุณภาพของนักเรียน ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

10. เป็นโรงเรียนที่ผู้นำท้องถิ่นและผู้ปกครองทุกระดับ ทุกประเภท ยอมรับว่าเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพและมีมาตรฐาน

สรุปได้ว่า บัญญัติ 10 ประการ คือแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้โรงเรียนใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ เพื่อให้การปฏิรูปการศึกษามรรลุผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมได้ชัดเจนมากขึ้น ซึ่งถือเป็นแนวปฏิบัติกว้างๆ ที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องปฏิบัติ และเมื่อพิจารณาแล้วก็เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษานั้นเอง

ความหมายและความสำคัญของการพัฒนาตนเอง

ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอน จำเป็นต้องพัฒนาตนเองก่อนจึงจะสามารถไปพัฒนาผู้อื่นได้ เพราะถ้าไม่พัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถ จะก่อให้เกิดการเสื่อมศรัทธาต่อครูโดยส่วนรวม โดยเฉพาะหน้าที่ที่จะต้องให้ คำปรึกษาแนะนำ ช่วยเหลือ ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงจำเป็นต้องพัฒนาตนเองในด้านงานหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านงานการเรียนการสอน ด้านงานนิเทศการศึกษา ด้านงานวัดผล และประเมินผลให้มีความรู้อย่างลึกซึ้งในเรื่องที่ตนเองจะต้องปฏิบัติหน้าที่ซึ่งมีนักเรียน ได้กล่าวถึงความหมายและความสำคัญของการพัฒนาตนเองไว้ ดังนี้

ความหมายของการพัฒนาตนเอง

การพัฒนาตนเอง การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาบุคคล เป็นกลุ่มคำที่ใช้ในความหมาย อย่างเดียวกัน (เจลิยว มีวริยกุล 2537 : 38) และยังมีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมาย ของการพัฒนาตนเองไว้ดังนี้

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2525 : 15) ได้กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากร หมายถึง กระบวนการส่งเสริมให้คนที่ปฏิบัติงานอยู่แล้วได้เพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญและความสามารถเพิ่มขึ้น เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

สมาน รังสิโยกฤษณ์ (2526 : 47) ได้กล่าวว่า การพัฒนาบุคคล หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการทำงานที่ดีขึ้น ตลอดจนมีทัศนคติที่ดีในการทำงานอันจะเป็นผลในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

พิสิทธิ์ สารวิจิตร (2529 : 68) ได้กล่าวว่า การพัฒนาตนเอง หมายถึง การสร้าง คุณสมบัติ คุณธรรม เจตคติ ความรู้ ความคิด ความเข้าใจ ความชำนาญให้เกิดขึ้นในตนเอง เพื่อให้ตนเอง เป็นบุคคลที่มีความสุข ความเจริญ ความสมบูรณ์พร้อมที่จะนำไปใช้ให้เป็น ประโยชน์ต่อประเทศชาติ อย่างสอดคล้องและเหมาะสมกับความถนัดและความสนใจตามศักยภาพ ของตนเอง

สรุปได้ว่า การพัฒนาตนเองเป็นการเสริมสร้างศักยภาพของบุคคล โดยการเพิ่มพูน ความรู้ประสบการณ์ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรม เจตคติ ความสามารถ ทักษะ ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

ความสำคัญของการพัฒนาตนเอง

กระบวนการพัฒนาคน ให้มีคุณสมบัติและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โรงเรียนซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศชาติให้มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นที่จะต้องเร่งรัดให้เกิดการพัฒนาตนเอง เพื่อให้ผู้บริหารสามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และโดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนต้องรับผิดชอบในการพัฒนาเยาวชน ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ จึงจำเป็นต้องพัฒนาตนเองก่อน จึงจะสามารถพัฒนาผู้อื่นได้ ซึ่งมีนักการศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเองไว้ดังนี้

ซงศ์ วงษ์พันธ์ (2518 : 48 - 58) กล่าวว่า ผู้บริหาร และครูส่วนใหญ่ไม่พยายามหาทางพัฒนาตนเอง เพื่อให้ทันต่อความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน เป็นเหตุให้เกิดปัญหาทางการศึกษาต่าง ๆ ตามมา ได้แก่ ปัญหาเรื่องคุณภาพการศึกษา ปัญหาความสูญเสียเปล่าทางการศึกษา และการบริหาร

กรมสามัญศึกษา (2524 : 3 - 6) ได้เน้นความสำคัญในการพัฒนาบุคลากรว่ามีความจำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานมาก เพราะ

1. ช่วยทำให้ระบบวิธีการทำงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น มีการติดต่อประสานงานดีขึ้น ช่วยกระตุ้นความสนใจในการทำงานของบุคลากรให้มีจิตใจรักงานและทำงานได้ผลมากขึ้น
2. ทำให้เกิดการประหยัด ลดความสิ้นเปลืองของวัสดุที่ใช้ซึ่งจะมีผลต่อเนื่องไปถึงงบประมาณ เพราะเมื่อบุคลากรได้รับการพัฒนาเป็นอย่างดีแล้ว ความผิดพลาดที่จะก่อให้เกิดความสิ้นเปลืองเสียหายย่อมลดน้อยลงไป
3. ช่วยลดเวลาในการทำงานให้น้อยลง
4. ช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่การงานของผู้บังคับบัญชาได้มากขึ้น
5. กระตุ้นเตือนผู้ปฏิบัติงานให้ทำงาน เพื่อความก้าวหน้าในการงานของตน เพราะบุคคลที่พัฒนาแล้วย่อมเป็นสิ่งที่ต้องการขององค์กร

สรุปได้ว่า การพัฒนาตนเอง จะทำให้บุคคลนั้นมีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการทำงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลดียิ่งขึ้น ทั้งยังสามารถเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงพฤติกรรม เจตคติให้สอดคล้องอย่างรู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่าและมีความสุข

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษากับการบริหารงานวิชาการ

การปฏิรูปการศึกษาในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ใช้โรงเรียนเป็นฐานซึ่งมุ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่โรงเรียนตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา โดยบุคคลที่มีความสำคัญยิ่งที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้แก่ผู้บริหารโรงเรียน เพราะต้องเป็นผู้ริเริ่มและผู้แสวงหาความร่วมมือจากชุมชน องค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ดังที่นักการศึกษาได้กล่าวไว้ ดังนี้

พนัส หันนาคินทร์ (2529 : 62) ได้กล่าวถึง บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน ในการบริหารงานวิชาการไว้ ดังนี้

1. งานเกี่ยวกับครู ได้แก่ การจัดครูมาสอน การมอบหมายงานต่าง ๆ ให้ครู ตามความเหมาะสม การสร้างขวัญกำลังใจ การพัฒนาตัวครู การนิเทศ การพิจารณาความดี
2. งานด้านเกี่ยวกับตัวนักเรียน ได้แก่ การแบ่งกลุ่มนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน ทางวิชาการ การบริการต่าง ๆ การสอนซ่อมเสริม การติดต่อผู้ปกครอง
3. งานด้านการจัดหาเครื่องอุปกรณ์การสอนและเทคโนโลยีทางการศึกษา ได้แก่ จัดหาอุปกรณ์การสอนต่าง ๆ จัดหาเจ้าหน้าที่เพื่อบริการด้านนี้แก่ครู การสร้างมาตรฐาน การเก็บรักษาและนำไปใช้ให้เกิดผล
4. งานด้านการจัดโปรแกรมการเรียนการสอน ได้แก่ การใช้หลักสูตรและการประเมินผลนักเรียน เป็นต้น
5. งานด้านเกี่ยวกับบุคลากร ด้านการสอน เช่น การจัดทำทะเบียนประวัติ และระเบียบต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวครู

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531 : 17) กล่าวสรุปไว้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาควรมีบทบาทหน้าที่ในการบริหารงานด้านวิชาการ ดังนี้

1. กำหนดนโยบาย เป้าหมาย วัตถุประสงค์และวางแผนงานของโรงเรียน
2. ควบคุม กำกับ ติดตามและนิเทศงานวิชาการอย่างมีระบบ
3. จัดหาหลักสูตรและเอกสารหลักสูตรให้เพียงพอตามสภาพของโรงเรียน
4. จัดให้ครูผลิต จัดหาสื่อการเรียนและควบคุมดูแลให้ครูนำไปใช้ประกอบการสอน
5. จัดให้มีมุมหนังสือหรือห้องสมุดให้เหมาะสมตามสภาพของโรงเรียน
6. ให้โรงเรียนมีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ตามระเบียบว่าด้วยการ วัดผลประเมินผล
7. ส่งเสริมและนำเทคนิคใหม่ ๆ ที่เหมาะสมมาใช้ในการดำเนินงานด้านวิชาการ ในโรงเรียน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2532:173) ได้สรุปบทบาทอันสำคัญของผู้บริหารโรงเรียนกับการบริหารงานวิชาการไว้ ดังนี้

1. ต้องมีความเข้าใจหลักสูตรอย่างชัดเจน และจะต้องศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรกับสื่อการเรียนและวัสดุประกอบอื่น ๆ
2. ต้องเป็นผู้นำในการนำหลักสูตรมาใช้
3. ต้องเป็นผู้ที่เสริมขวัญและกำลังใจแก่ครูและผูปฏิบัติงาน
4. ต้องจัดการด้านการบริการการใช้หลักสูตรแก่บุคลากรในโรงเรียน
5. ต้องจัดการประชุมเพื่อวางแผนงานแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการจัดดำเนินการ
6. ต้องประสานงานการดำเนินการใช้หลักสูตร
7. ติดตามผลการปฏิบัติงานและนิเทศ
8. ประชาสัมพันธ์
9. ส่งเสริมกิจกรรมเสริมหลักสูตร

เฮอร์แมน (วิศิษย์ ขวัญเมือง 2534 : 22 ;อ้างอิงมาจาก Herman 1978 : 30 – 35)

กล่าวว่าในการบริหารงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนนั้นบทบาททางการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนจะต้องดำเนินการปฏิบัติเพื่อให้งานประสบความสำเร็จ ก็คือ การปฏิบัติการในสิ่งต่อไปนี้

1. การวางแผน (Planning)
2. การจัดองค์การ (Organizing)
3. การอำนวยการ (Directing)
4. การประสานงาน (Co – ordinating)
5. การนิเทศ (Supervising)
6. การประเมินผล (Evaluating)
7. การกำหนดผู้นำ (Providing Leadership)
8. การบันทึกและการรายงาน (Recording and Reporting)
9. การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (Promoting Close

School – Community Relationship)

สรุปได้ว่าบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนกับการบริหารวิชาการมีขอบเขตกว้างขวางมาก ตั้งแต่มีการวางแผน การจัดองค์การอำนวยการ การกำหนดนโยบาย การควบคุม ดูแลเกี่ยวกับด้านหลักสูตร ประสานงานกับชุมชนและองค์กรอื่น ๆ เพื่อมุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบในการจัดการศึกษาทั้งปัจจัยต่าง ๆ และกระบวนการทำงาน เพื่อหวังผลว่าคุณภาพและมาตรฐาน

การศึกษาจะสูงขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทันต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงของโลก ในยุคโลกาภิวัตน์

ภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา

ภารกิจหลักของผู้บริหารโรงเรียน คือ การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร นั่นคือ คุณภาพที่พึงประสงค์ทั้งทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์และความมีสุขภาพอนามัยดี และผู้บริหารโรงเรียนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่จะมีผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2534) จึงต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องงานบริหารโรงเรียนและภารกิจเป็นอย่างดี ดังที่นักการศึกษา ได้กล่าวถึงภารกิจการบริหารงานในโรงเรียน ดังนี้

พนัส หันนาคินทร์ (2524) ได้จัดแบ่งงานในโรงเรียนออกเป็น 3 งาน คือ

1. งานวิชาการ
2. งานธุรการ
3. งานกิจการนักเรียน

ภิญโญ สาร (2526 : 385 – 386) งานที่ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนประถมศึกษา

จะต้องปฏิบัติ ประกอบด้วย

1. งานวิชาการ
2. งานบุคคลากร
3. งานกิจการนักเรียน
4. งานเกี่ยวกับชุมชน
5. งานธุรการ
6. งานบริการ
7. งานเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2527 : 28 – 29) ได้แบ่งงานบริหารการศึกษา

ออกเป็น 6 งาน คือ

1. งานวิชาการ
2. งานบุคคล
3. งานกิจการนักเรียน

4. งานธุรการ
5. งานอาคารสถานที่
6. งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531 : 28) ได้แบ่งขอบข่ายงานบริหารของโรงเรียนประถมศึกษา เป็น 6 งาน คือ

1. งานวิชาการ
2. งานบุคลากร
3. งานกิจการนักเรียน
4. งานธุรการ การเงินและพัสดุ
5. งานอาคารสถานที่
6. งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2537 :22) ได้แบ่งงานบริหารทางการศึกษาออกเป็น 5 ประการคือ

1. งานบริหารบุคลากร
2. งานบริหารวิชาการ
3. งานบริหารธุรการ
4. งานบริหารกิจการนักเรียน
5. งานด้านบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน

เฮอร์แมน (วิศิษฐ์) ขวัญเมือง 2534 : 17 ; อ้างอิงมาจาก Herman 1978 : 2)

ได้ให้ความคิดเห็นว่างานที่ต้องทำการบริหารในโรงเรียนนั้น ควรแบ่งออกเป็น 7 งาน ดังนี้

1. งานอาคารสถานที่
2. งานบริหารผู้สอนและผู้ร่วมงาน
3. งานบริหารเกี่ยวกับนักเรียน
4. งานบริหารหลักสูตร
5. งานบริหารการเงิน
6. งานบริหารการแนะแนว
7. งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

กล่าวโดยสรุป ภาระงานของโรงเรียนประถมศึกษาที่สำคัญมีอยู่ 6 งานดังนี้

1. งานวิชาการ
2. งานบุคลากร
3. งานกิจการนักเรียน
4. งานธุรการ การเงินและพัสดุ
5. งานอาคารสถานที่
6. งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ซึ่งเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ผู้บริหารจะต้องกระทำให้ได้สัดส่วนที่พอเหมาะ กล่าวคือไม่มุ่งเน้นงานด้านใดด้านหนึ่งจนมากเกินไปจริงอยู่ภารกิจหลักหรือหน้าที่หลักของโรงเรียนคืองานวิชาการ แต่งานวิชาการจะอยู่โดดเด่นโดยไม่อ้าค้งงานอื่น ๆ สนับสนุนส่งเสริม

ก็จะทำให้การบริหารไม่เกิดประสิทธิผลอย่างมีประสิทธิภาพได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความต้องการพัฒนาตนเอง ในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา ทั้งในประเทศ ต่างประเทศ ผู้วิจัยยังศึกษาไม่พบว่ามีผู้ทำการวิจัยในเรื่องดังกล่าว ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอเสนองานวิจัยที่มีลักษณะใกล้เคียง ดังนี้

งานวิจัยในประเทศ

สมศรี กิจพิทักษ์ (2530 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการได้รับการพัฒนาของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลกรุงเทพมหานคร จากผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 35 คน และผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 82 คน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ทำหน้าที่ผู้บริหารและผู้ที่ทำหน้าที่ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลกรุงเทพมหานคร ทุกขนาดมีความต้องการได้รับการพัฒนาความรู้ด้านต่าง ๆ 5 ด้าน ในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการพัฒนาความรู้ด้านต่าง ๆ 5 ด้าน ในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการจัดองค์การ เป็นความรู้ที่ต้องการมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านการบริหารงานบุคลากร การเป็นผู้นำ การบริหารงานวิชาการและการบริหารงานทั่วไปตามลำดับ

สุวิมล จินณธนพงษ์ (2531 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการความรู้ทางการบริหารโรงเรียน ของโรงเรียนเอกชน ที่มีมาตรฐานอันดับดี 60 คน มาตรฐานอันดับที่ควรปรับปรุง 34 คน และมาตรฐานอันดับที่ควรปรับปรุงอย่างมาก 12 คน ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารที่มีมาตรฐานอันดับดี อันดับที่ต้องปรับปรุงกับอันดับที่ควรปรับปรุงอย่างมาก มีความต้องการความรู้ทางการบริหารโรงเรียนในงาน 6 ด้าน อยู่ในระดับต้องการมากทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการบริหารงานวิชาการเป็นความต้องการอันดับแรก รองลงมาได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านกิจกรรมนักเรียน ด้านธุรการ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน และด้านอาคารสถานที่

เขาวี พูลนวม (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการความรู้ทางการบริหารโรงเรียน ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี จากผู้บริหารโรงเรียน 202 คน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี มีความต้องการความรู้ทางการบริหารโรงเรียนด้านต่าง ๆ 6 ด้าน ในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการบริหารงานวิชาการเป็นความรู้ที่ต้องการมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การบริหารงานบุคลากร การบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ การบริหารงานกิจกรรมนักเรียน การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และการบริหารงานอาคารสถานที่

พวงเพ็ญ ต้นติวิวัฒน์ (2534 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามทัศนคติของอาจารย์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและอาจารย์ที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีทัศนคติไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดิเรก ศษชะ (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการการนิเทศการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี จากครูโรงเรียนประถมศึกษา 211 โรงเรียน จำนวน 349 คน ผลการวิจัยพบว่า ครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ด้านวิธีสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนอยู่ในระดับมาก

กอบกุล ไชยพันธ์ (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการของผู้บริหารและครู ในการจัดการนิเทศภายในโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร จากผู้บริหาร 85 คน และครู 270 คน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครู มีความต้องการในการจัดการนิเทศภายใน โรงเรียน 2 ด้าน คือ ลักษณะงานนิเทศภายในโรงเรียน และการจัดกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก

จรรยา พรหมสุข (2538 : บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตการศึกษา 2 ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพโดยรวมอยู่ในระดับดี ส่วนรายด้านพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติด้านวิชาการมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่มีประสิทธิภาพสูงกว่าขนาดกลาง ในงานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่ งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

นวพร เหล่าภัทรเกษม (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดสงขลา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และการปฏิบัติงานนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนตามทัศนะของผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านมีทัศนะไม่แตกต่างกัน

บุญเยื่อน มีแก้ว (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ จากผู้บริหารโรงเรียน 165 คน ผลการวิจัย พบว่า

1. ผู้บริหารโรงเรียน มีความต้องการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนโดยรวมทุกด้าน และในแต่ละด้านอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีความต้องการที่จะพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาทั้งโดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการบริหารต่างกัน มีความต้องการที่จะพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาทั้งโดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

บุญมี แก้วท่าประการ (2540 : 127) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดตรัง ตามทัศนะของข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน ไม่แตกต่างกัน

งานวิจัยในต่างประเทศ

มุก (Mook. 1796 : 5850 - A) ได้ศึกษาความต้องการในการฝึกอบรมก่อนประจำการ และระหว่างประจำการของครูใหญ่โรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 363 คน แห่งเมืองแคนซัส ในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรและภาวะผู้นำในการสอนและได้เปรียบเทียบตัวแปรด้านขนาดโรงเรียน ประสบการณ์บริหาร และประสบการณ์เกี่ยวกับการฝึกอบรม ผลวิจัยพบว่า

1. ครูใหญ่ที่เห็นว่า ความต้องการให้มีการฝึกอบรมก่อนเข้าประจำการ จะเห็นความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรและภาวะผู้นำทางการสอน
2. ขนาดของโรงเรียน มีผลต่อความต้องการในการฝึกอบรมแตกต่างกัน
3. ประสบการณ์ของครูใหญ่ และประสบการณ์เกี่ยวกับการฝึกอบรมไม่ใช่องค์ประกอบที่ทำให้เกิดความแตกต่างของความต้องการฝึกอบรม

แมคคาร์ที (McCarthy. 1971 : 705 - A) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในรัฐนิวเจอร์ซีย์ สหรัฐอเมริกา พบว่า ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าหมวดวิชาและครู มีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกันเกี่ยวกับบทบาทในการปฏิบัติงานด้านวิชาการ เรื่องการสังเกตการสอน การวัดผลและการประเมินผล การจัดตั้งคณะกรรมการบริหารวิชาการและความรับผิดชอบในการตัดสินใจของคณะกรรมการแต่มีความคิดเห็นตรงกันว่าผู้บริหารโรงเรียนควรมีบทบาทและความรับผิดชอบในการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

วิลเลียมส์ (Williams. 1972 : 4909 - A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับงานในหน้าที่ของครูใหญ่โรงเรียนมัธยมศึกษาในรัฐอินเดียน่า ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า ครูใหญ่ส่วนมากใช้เวลาในการประเมินผลและปรับปรุงการสอนน้อย การเยี่ยมห้องเรียนของครูใหญ่มีเวลาจำกัดและใช้เวลาน้อยมาก ยิ่งโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ ครูใหญ่มีเวลาให้แก่โครงการปรับปรุงการสอนของครูยิ่งน้อย ครูใหญ่มักใช้วิธีให้คำแนะนำมากกว่าจัดให้มีการอบรม

โรเบิร์ตสัน (Robertson. 1976 : 3456 - A) ได้ศึกษาความต้องการในการอบรมระหว่างประจำการของผู้บริหารวิชาการของผู้บริหารวิชาการแห่งเมืองออนตาริโอ ประเทศแคนาดา โดยศึกษาจากผู้บริหารด้านวิชาการของวิทยาลัยชุมชน 21 แห่งผลของการศึกษาพบว่าผู้บริหารมีความต้องการในเรื่องการนิเทศการสอน การจัดโปรแกรมการเรียนและประเมินผล การบริหารบุคคลด้านวิชาการ การสร้างผู้นำ การบริหารงานงบประมาณในด้านวิชาการ การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน การฝึกทักษะพิเศษประจำตัวบุคคลในด้านอื่น ๆ

นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างยังได้เสนอความคิดเห็นว่า การฝึกอบรมระหว่างประจำการ เป็นงานที่ต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง และควรเป็นโครงการที่ยืดหยุ่นได้

แมททอกซ์ (Mattox. 1978 : 6061 - A) ได้ศึกษาถึงความต้องการในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในรัฐอิลลินอยส์ พบว่า ความต้องการที่อยู่ในระดับมาก คือ ความต้องการที่จะมีความสามารถในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการนิเทศและการประเมินผล ตลอดจนความต้องการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตร

เวลล์ (Wells. 1978 : 2333 - A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับงานในความรับผิดชอบที่สำคัญของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาในรัฐโคโรราโด สหรัฐอเมริกา ผลการวิจัย พบว่าครูใหญ่เห็นว่าการงานในหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน ซึ่งหมายถึง งานวิชาการนั้น ครูใหญ่ควรใช้เวลาให้มาก

จากการศึกษาเอกสารทางวิชาการ และผลงานวิจัยที่กล่าวมาเป็นลำดับนั้น สรุปเป็นกรอบสำหรับการศึกษาได้ 4 ด้าน ดังนี้ คือ ด้านงานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านงานการเรียนการสอน ด้านงานนิเทศการศึกษาและด้านงานวัดผลและประเมินผล โดยมีตัวแปรที่ศึกษา คือ ขนาดของโรงเรียนและประสบการณ์ในการบริหารซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การศึกษาความต้องการพัฒนาตนเอง ในการบริหารงานวิชาการตามแนวปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช 4 ด้าน ได้แก่

1.1 ด้านงานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตร การเลือกเนื้อหาวิชาการจัดหาเอกสารประกอบการสอน

1.2 ด้านงานการเรียนการสอน หมายถึง การเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดครูเข้าสอนตามความสามารถและความถนัด การจัดตารางสอน บันทึกรายการสอน การสอนซ่อมเสริมและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดแผนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรสภาพท้องถิ่น

1.3 ด้านงานนิเทศการศึกษา หมายถึง การเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสาธิตการสอน การเยี่ยมชั้นเรียน การให้คำปรึกษาหารือ การจัดทำเอกสารวิชาการเผยแพร่แก่ครูในโรงเรียน วิธีการนิเทศแบบคลินิก สืบหาความต้องการเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน

1.4 ด้านงานวัดผลและประเมินผล หมายถึง การเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายและวิธีการวัดผลประเมินผล การจัดระบบการเก็บข้อมูล ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน จัดทำข้อสอบมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน แจกผลการเรียนให้ผู้ปกครองทราบเพื่อช่วยพัฒนาผลการเรียนของนักเรียน

โดยผู้วิจัยมีแนวความคิดว่า ความต้องการพัฒนาตนเองในการบริหารงานวิชาการตามแนวปฏิรูปการศึกษา อยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาตนเองในการบริหารงานวิชาการตามแนวปฏิรูปการศึกษาระหว่างผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ขนาดของโรงเรียนซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ขนาด คือ โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความต้องการพัฒนาตนเองในการบริหารงานวิชาการตามแนวปฏิรูปการศึกษา

โดยผู้วิจัยมีแนวความคิดว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน ย่อมมีความต้องการพัฒนาตนเอง ในการบริหารงานวิชาการตามแนวปฏิรูปการศึกษาแตกต่างกัน

3. การเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาตนเองในการบริหารงานวิชาการตามแนวปฏิรูปการศึกษาระหว่างผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานต่ำกว่า 10 ปี กับ 10 ปีขึ้นไป

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ประสบการณ์ในการบริหารงาน

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความต้องการพัฒนาตนเองในการบริหารงานวิชาการตามแนวปฏิรูปการศึกษา

โดยผู้วิจัยมีแนวความคิดว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานต่างกันมีความต้องการพัฒนาตนเองในการบริหารงานวิชาการตามแนวปฏิรูปการศึกษาแตกต่างกัน